

IMPLICA **T+**

ERA CARTA DERA TÈRRA

ERA CARTA DERA TÈRRA

PREAMBUL

Mos trapam deuant d'un moment critic ena istòria dera Tèrra, un moment en qu'era societat a d'escuèlher eth sòn futur. A mesura qu'eth mon se hè mès interdependent e fragil, eth futur presente ath madeish temps grani risques e granes promeses. Tà contunhar auançant auem de reconéisher que, en miei d'ua magnifica diversitat de cultures e formes de vida, èm ua soleta família umana e ua soleta comunautat dera Tèrra tamb un destin comun. Auem de junher-mos tà crear ua societat globau sostenibla basada en respècte ara natura, es drets umans universaus, era justícia economica e era cultura dera patz. Tamb aguest objectiu, ei imperatiu que nosati, es pòbles dera Tèrra, declarem era nòsta responsabilitat es uns vèrs es auti, vèrs era grana comunautat de vida e vèrs es generacions futures.

Era Tèrra, eth nòste larèr

Era Umanitat ei part d'un immens univèrs en evolucion. Era Tèrra, eth nòste larèr, ei plen d'ua singular comunautat de vida. Es fòrces dera natura hèn dera existència ua aventura exigenta e incèrta, mès era Tèrra a provedit es condicions essenciaus entara evolucion dera vida. Era capacitat de recuperacion dera comunautat de vida e eth benèster dera Umanitat depen dera preservacion d'ua biosfèra saludabla tamb toti es sòns sistèmes ecologics, ua rica varietat en plantes e animaus, tèrres fertils, aigües pures e aire net. Eth miei ambient globau, tamb es sòns recorsi acabats, ei ua preocupacion comuna en toti es pòbles. Era proteccion dera vitalitat, era diversitat e era beresa dera Tèrra ei un deute sagrat.

Era situacion globau

Es modèls dominants de produccion e consum causen era devastacion ambientau, er esgotament des recorsi e ua extincion massiva des espècies. S'estan destruïnt es comunautats. Es beneficis deth desenvolupament non se compartissen equitativament e era distància entre rics e praubes creish constantament. Era injustícia, era praubesa, era ignorància e es conflictes violents s'estenen per tot eth mon e son causa de grani patiments. Un augment dera poblacion umana sense precedents a sobrecargat es sistèmes ecologics e sociaus. Es fonaments dera seguretat globau son menaçats. Aquestes tendéncies son perilhoses, mès non inevitables.

Es reptes futurs

Era eleccion ei nòsta: crear ua societat globau tà auer suenh dera Tèrrra e es uns des auti o arriscar-mos a destruïr-mos a nosati madeishi e era diversitat de vida. Es nòsti valors, institucions e formes de vida an de besonh cambis fonamentals. Mos n'auem d'encuedar que, un còp satisfèti es besonhs basics, eth desenvolupament uman signifie primordiaument èster mès, non auer mès. Dispausam deth coneishement e era tecnologia tà provedir a toti e tà redusir es impactes sus eth miei ambient. Era emergéncia d'ua societat civila globau ei creant naues oportunitats tà bastir un mon democratic e uman. Es nòsti reptes mediambientaus, economics, politics, sociaus e espirituaus son interrelacionats e amassa podem fargar solucions inclusives.

Responsabilitat universau

Tà amiar a tèrme aquestes aspiracions, auem de préner era decision de víuer tamb un sentit dera responsabilitat universau e d'identificar-mos tamb era comunautat terrèstre globau, atau com tamb es comunautats locaus. Èm ath madeish temps ciutadans de diferents nacions e d'un solet mon en eth que es encantres locau e globau son estretament junhuts.

Toti compartim era responsabilitat peth benèster present e futur dera familha umana e deth mon viuent en tota era sua amplitud. Er esperit de solidaritat umana e d'afinitat tamb tota vida s'enfortís quan viuem tamb reveréncia eth mistèri der èster, tamb gratitud eth don dera vida e tamb umilitat eth lòc qu'aucupe er èster uman ena natura.

Auem de besonh urgentament ua vision compartida des valors basics que donguen un fonament etic ara comunautat mundiau emergent. Per tant, amassa e tamb esperança, afirmam es principis interdependents següenti, entà un sistèma de vida sostenible, coma fonament comun tamb eth que s'aurà de guidar e avalorar era conducta des persones, es organizacions, es empreses, es govèrns e es institucions transnacionaus.

PRINCIPIS

I. RESPÈCTE E SUENH DERA COMUNAUTAT DE VIDA

1. Respectar era Tèrrra e era vida en tota era sua diversitat

- a. Reconéisher que toti es èsters son interdependents e que tota forma de vida a valor, independentament dera sua utilitat entàs èsters umans.
- b. Afirmar era fe enadignitat inerenta a tot èster uman e en potenciau intellectuau, artistic, etic e espirituau dera Umanitat.

2. Auer suenh dera comunautat de vida tamb enteniment, compassion e amor

- a. Acceptar qu'eth dret a possedir, administrar e utilizar es recorsi naturaus, compòrte eth déuer de previer es damnatges ambientaus e protegir es drets des persones.

b. Afirmar que mès libertat, coneishement e poder, compòrte mès responsabilitat de promòir eth ben comun.

3. Bastir societats democratiques que siguen justes, participatives, sostenibles e pacifiques

a. Assegurar qu'es comunautats garantissen en toti es encastres es drets umans e es libertats fonamentaus e qu'aufrissen a toti era oportunitat de desvolopar tot eth sòn potenciau.

b. Promòir era justícia sociau e economica, e possibilitar que toti arthenen ua forma de vida segura e digna que sigui responsabla ecologicament.

4. Preservar es fruts e era beresa dera Tèrra entàs generacions presentes e futures

a. Reconéisher qu'era libertat d'accion de cada generacion ei condicionada pes besonhs des generacions futures.

b. Transmèter as generacions futures valors, tradicions e institucions que fomenten era prosperitat a long tèrme des comunautats umanes e ecologiques dera Tèrra.

Tà complir aguesti quate compromisi generaus, cau:

II. INTEGRITAT ECOLOGICA

5. Protegir e restaurar era integritat des sistèmes ecologics dera Tèrra, tamb especiau atencion ara diversitat biologica e es procèssi naturaus que sostien era vida.

- a. Adoptar, en toti es encantres, plans de desvolopament sostenible e regulacions que hèsquen dera conservacion ambientau e era reabilitacion, part integrau de totes es iniciatives de desvolopament.
- b. Establir e sauvaguardar resèrves viables dera natura e era biosfèra, en tot includir-i tèrres vèrges e zònes marines, tà protegir es sistèmes de supòrt ara vida dera Tèrrra, mantier era biodiversitat e preservar era nòsta eréncia naturau.
- c. Promòir era recuperacion des espècies e es ecosistèmes en perilh.
- d. Contrarotlar e eradicar es organismes exogèns o geneticament modificats que siguen perjudiciaus entàs espècies autòctones e eth miei ambientau, e preveir era introduccion d'aguesti organismes damatjosi.
- e. Administrar er usatge des recorsi renovables coma era aigua, eth petròli, es productes forestaus e era vida marina de forma que non se n'excedissen es possibilitats de regeneracion e que se protegisque era salut des ecosistèmes.
- f. Administrar era extraccion e er usatge des recorsi non renovables, coma es mineraus e es combustibles fossils, de forma que se minimize eth sòn esgotament e non se produsisquen grèus problèmas ambientaus.

6. Evitar maus coma mielhor metòde de proteccion ambientau e, quan es coneishements son limitats, procedir tamb precaucion.

- a. Préner mesures tà evitar era possibilitat de produsir damnatges ambientaus grèus o irreversibles, encara qu'eth coneishement científic sigue incomplèt o inconclusiu.

- b. Exigir es pròves pertinentes ada aqueri qu'argumenten qu'ua activitat proposada non causarà maus significatius e hèr qu'es parts implicades siguen responsables des maus ambientaus.
- c. Assegurar qu'era presa de decisions preveigue es conseqüències acumulatives, a long tèrme, indirèctes, d'ample abast e globaus des activitats umanes.
- d. Previer era contaminacion de quinsevolh part deth miei ambient e non perméter era acumulacion de substàncies radioactives, toxiques o perilhoses.
- e. Esvitar activitats militars que perjudiquen eth mie ambient.

7. Adoptar modèls de produccion, consum e reproduccion que sauvaguarden es capacitats regeneratives dera Tèrra, es drets umans e eth benèster comun.

- a. Redusir, reutilizar e reciclar es materiaus utilizats enes sistèmes de produccion e consum e assegurar qu'es residus poguen èster assimilats pes sistèmes ecologics.
- b. Actuar tamb moderacion e eficiència en usatge dera energia e basar-se progressiuament enes hònts d'energia renovables, com ara era solar e era eolica.
- c. Promòir eth desenvolopament, era adopcion e era transferència equitativa de tecnologies mediambientaus sanitoses.
- d. Assimilar toti es còsti mediambientaus e sociaus des béns e servicis en prètz de venda e possibilitar qu'es consumidors poguen identificar es productes que complissen es normes sociaus e ambientaus mès nautes.

e. Assegurar er accès universau a ua sanitat que fomete era salut reproductiva e era reproduccion responsabla.

f. Adoptar estils de vida que meten enfasi ena qualitat de vida e era suficiéncia materiau en un mon acabat.

8. Impulsar er estudi dera sostenibilitat ecologica e promòir er escambi dubèrt e ua ampla aplicacion des coneishements aquerits.

a. Dar supòrt ara cooperacion scientifica e tecnica internacionau sus era sostenibilitat, tamb especiau atencion as besonhs des païsi en desenvolopament.

b. Reconéisher e preservar eth coneishement tradicionau e era saviesa espirituaü en totes es cultures que contribuïssen ena proteccion mediambientau e en benèster uman.

c. Assegurar qu'era informacion de vitau importància entara salut umana e era proteccion ambientau, includida era informacion genetica, sigue de domeni public.

III. JUSTÍCIA SOCIAU E ECONOMICA

9. Eradicar era praubesa coma un imperatiu etic, sociau e ambientau

a. Garantir eth dret ara aigua potabla, er aire net, es aliments, era tèrra incontaminada, er abitatge e eth sanejament segur, assignant-i es recorsi nacionaus e internacionaus que calguen.

b. Capacitar toti es èsters umans tamb era educacion e es recorsi de besonh tà garantir ua forma de vida sostenibla, e proporcionar era seguretat sociau e es hilats de supòrt de besonh ada aqueri que non poguen sostier-se per eri madeishi.

c. Reconéisher es ignorats, protegir es vulnerables, servir aqueri que patissen e proporcionar-les es possibilitats de besonh tà que desenvolpen es sues capacitats e seguiscuen es sues aspiracions.

10. Assegurar qu'es institucions e activitats economicas, en toti es encastres, promòiguen eth desenvolopament uman de manèra equitativa e sostenibla.

a. Promòir era distribucion equitativa dera riquesa enes nacions e entre es nacions.

b. Augmentar es recorsi intellectuaus, financèrs, tecnicos e sociaus des païsi en desenvolopament e alliberar-les des deutes internacionaus onerosi.

c. Assegurar que tot comèrç dongue supòrt ar usatge sostenible des recorsi, era proteccion ambientau e es normes laboraus progressives.

d. Requerir es corporacions multinacionaus e es organismes financèrs internacionaus tà qu'actuen tamb transparéncia peth ben public e hèr-les responsables des conseqüéncias des sues activitats.

11. Afirmar era igualtat e equitat de genre coma prerequisit tath desenvolopament uman sostenible e assegurar er accés universau ara educacion, era sanitat e es oportunitats economicas.

a. Assegurar es drets umans as hemnes e es mainades e acabar tamb tota violéncia en contra sua.

b. Promòir era participacion activa des hemnes en toti es aspèctes dera vida economica, politica, civiu, sociau e culturau coma sòcies egals e de plen dret, decisiues, lidèrs e beneficiàries.

c. Enfortir es familhes e garantir era seguretat e eth suenh de toti es sòns membres.

12. Defensar eth dret de toti, sense discriminacion, a un entorn naturau e social que fomete era dignitat umana, era salut fisica e eth benèster espirituau, tamb especiau atencion as drets des pòbles indigènes e es minories.

- a. Eliminar era discriminacion en totes es sues formes, coma es basades ena raça, eth color, eth sèxe, era orientacion sexuau, era religion, era lengua e era origina nacionau, etnica o social.
- b. Afirmar eth dret des pòbles indigènes ara sua espiritualitat, coneishements, tèrres e recorsi e as sues practiques junhudes a ua forma de vida sostenibla.
- c. Onorar e balhar supòrt as joeni des nòstes comunautats, e capacitar-les tà exercir eth sòn papèr essenciau ena creacion de societats sostenibles.
- d. Protegir e restaurar lòcs excellents tamb significat culturau e espirituau.

IV. DEMOCRACIA, NON-VIOLÈNCIA E PATZ

13. Enfortir es institucions democratices en toti es encastres e proporcionar transparéncia e responsabilitats ena governabilitat, participacion ena presa de decisions e accès ara justícia.

- a. Mantier eth dret de toti a recéber informacion clara e puntuau sus es tèmes mediambientaus e totes es activitats e plans de desenvolopament que poguen afectar-les o interessar-les.
- b. Dar supòrt ara societat civila locau, regionau e globau e promòir era participacion significativa de toti es individus e organizacions interessats ena presa de decisions.

- c. Protegir es drets ara libertat d'opinion, expression, amassada pacifica, associacion e dissentiment.
- d. Instituir er accès efectiu e eficaç a procediments judiciaus independents e administratius, includint-i es solucions e compensacions per damnatges ambientaus e pera menaça d'aguesti maus.
- e. Eliminar era corrupcion en totes es institucions publiques e privades.
- f. Enfortir es comunautats locaus e capacitar-les tà qué poguen auer suenh des sòns entorns pròpris, e assignar es responsabilitats ambientaus as nivèus de govèrn que les poguen portar a tèrme tamb mès efectivitat.

14. Integrar ena educacion formau e er aprenedissatge ath long de tota era vida es capacitats, es coneishements e es valors de besonh tà ua forma de vida sostenibla.

- a. Proporcionar a toti, especiaument as mainatges e as joeni, era oportunitat ara educacion que les capacite tà contribuir activament en desvolopament sostenible.
- b. Promòir era contribucion des arts e es Umanitats, atau coma des ciéncias, ena educacion tara sostenibilitat.
- c. Intensificar eth papèr des mieis de comunicacion ena presa de consciéncia en entorn des reptes ecologics e sociaus.

15. Tractar toti es èsters vius tamb respècte e consideracion

- a. Preveir era crudeltat tamb es animaues qu'encara se mantien enes societats umanes, e protegir-les deth patiment.

- b. Protegir es animaues sauvatges des metòdes de caça, trampa e pesca que causen un patiment extrèm, prolongat o evitable.
- c. Esvitar o eliminar, enquia a on sigue possible, era captura o destruccion indiscriminades d'espècies.

16. Promòir era cultura dera tolerància, era non-violència e era patz

- a. Encoratjar e dar supòrt ara comprension mutua, era solidaritat e era cooperacion entre toti es pòbles e enes e entre es nacions.
- b. Implantar estratègies amples tà previer es conflictes violents e utilizar era collaboracion ena resolucion de problèmes tà gestionar e resòlver conflictes ambientaus e d'outes disputes.
- c. Desmilitarizar es sistèmes nacionaus de seguretat a nivèu d'ua postura de defensa non provocadora e utilizar es recorsi militars tamb fins pacifics, includida era restauracion ecologica.
- d. Eliminar es armes nucleares, biologiques e toxiques e d'outes armes de destruccion massiva.
- e. Assegurar qu'er usatge der espaci orbital e exterior saue era proteccion ambientau e era patz.
- f. Reconéisher qu'era patz ei era totalitat creada pes relacions corrèctes tamb un madeish, es autes persones, cultures e formes de vida, era Tèrrra e eth Tot deth qué ne formam part.

ETH CAMIN TÀ DEUANT

Coma jamès abans ena istòria, eth destin comun mos cride a cercar un nau començament. Aquesta renovacion ei era promesa d'aguesti principis dera Carta dera Tèrrra. Tà complir aquesta promesa, mos auem de comprométer a adoptar e promòir es valors e objectius d'aguesta Carta.

Açò requerís un cambi de mentalitat e de còr. Requerís un nau sentit dera interdependéncia globau e responsabilitat universau. Auem de desvolopar e aplicar imaginativament era vision d'ua forma de vida sostenibla enes encantres locau, nacionau, regionau e globau. Era nòsta diversitat culturau ei

ua polida eréncia e es diferentes cultures trobaràn es sues formes pròpies tà concretar aquesta vision. Auem d'apregondir e esténer eth dialòg globau que generèc ena Carta dera Tèrrra, ja qu'auem d'aprèner fòrça dera continhua cerca conjunta dera vertat e era saviesa.

Era vida soent implique tensions entre valors importants. Açò pòt comportar decisions difícils. Ath delà d'açò, auem de trobar es camins tà armonizar diversitat e unitat, er exercici dera libertat e eth benèster comun, es objectius a cuert tèrme e a long tèrme. Tot individu, familia, organizacion e comunautat i a un papèr vitau. Es arts, es ciéncias, es religions, es institucions educatives, es mieis de comunicacion, es empreses, es organizacions non governamentaus e es govèrns son cridadi a aufrir un lideratge creatiu. Era aliança entre govèrns, societat civila e empreses ei essenciau tara governabilitat efectiva.

Tamb er objècte de bastir ua comunautat globau sostenible, es nacions deth mon an de renovar eth sòn compromís tamb es Nacions Unides, complir es sues obligacions jos es acòrds internacionaus actuaus e balhar supòrt ara implantacion des principis dera Carta dera Tèrrra per miei d'un instrument internacionau legaument junhut sus eth miei ambient e eth desvolopament.

Qu'eth nòste sigue un temps que se rebrembe peth desvelhar a ua naua reveréncia ara vida, era fèrma resolucion a arténher era sostenibilitat, e era acceleracion ena luta pera justícia, era patz e era joiosa celebracion dera vida.